

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE
ODBOR ZA USTAVNA PITANJA

INICIJATIVA ZA RAZREŠENJE ZAŠTITNIKA GRAĐANA

Saglasno odredbama čl. 14. Zakona o Zaštitniku građana,¹ kojima su regulisani razlozi za razrešenje Zaštitnika građana, upućujemo inicijativu Odboru za ustavna pitanja da predloži razrešenje Zaštitnika građana Zorana Pašalića zbog nestručnog i nesavesnog obavljanja svoje funkcije.

O b r a z l o ž e n j e

1. Prema Zakonu o zaštitniku građana (u daljem tekstu: ZZG), Zaštitnik građana se stara o zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih prava i sloboda,² a posebno mora da vodi računa o tome da se obezbedi određena specijalizacija za obavljanje poslova iz nadležnosti Zaštitnika građana, uključujući ravnopravnost polova.³ Iako institucija Zaštitnika građana ima cilj da doprinese ostvarivanju sloboda i prava, principa jednakosti i očuvanju dostojanstva građana i građanki,⁴ **aktuelni zaštitnik građana Zoran Pašalić direktno urušava ljudska prava i koristeći svoja ovlašćenja nastoji da umani dostignuti nivo prava i onemogući ostvarivanje prava žena.** Posebno su zabrinjavajući njegovi stavovi i radnje koji se odnose na prava žena i rodnu ravnopravnost. To potvrđuju njegove izjave i aktivnosti iz 2024. godine. Navodimo nekoliko najdrastičnijih:

- Uprkos oštrom protivljenju nevladinih organizacija za ljudska i ženska prava, nakon najave u medijima, Zaštitnik građana podneo je Ustavnom sudu Republike Srbije 18. aprila 2024. godine predlog za ocenu ustavnosti Zakona o rodnoj ravnopravnosti.⁵ Predlog u najvećem delu sadrži citiranje stava Odbora za standardizaciju srpskog jezika iz maja 2021. godine da je rodno osetljivi jezik „nasilje nad srpskim jezikom“, te da je za Zaštitnika građana „bitno da stručnjaci

¹ Službeni glasnik RS, br. 105/2021.

² Član 1. ZZG

³ Član 8. ZZG

⁴ Dostupno na <https://www.ombudsman.rs/index.php/o-nama/uloga-i-funkcija>

⁵ Predložio je da Ustavni sud donese odluku kojom utvrđuje da odredbe člana 6. stav 1. tačka 17, člana 10. stav 3. tačka 6, deo člana 25. stav 1, člana 37. stav 1. tačka 3. i deo člana 44. stav 3. Zakona o rodnoj ravnopravnosti nisu u saglasnosti sa članom 10. stav 1, članom 4. stav 1, članom 13. stav 2, članom 14. stav 2, delom člana 75. stav 2. i delom člana 79. stav 1. Ustava Republike Srbije.

za srpski jezik smatraju da rodno osetljiv jezik jeste grub napad na srpsku jezičku normu i da krši srpski jezički standard.“ Zaštitnik građana je u potpunosti ignorisao kontraargumente stručne javnosti koji su od 2021. godine izloženi kako u medijima, tako i u brojnim naučnim radovima i naučnim skupovima, kao i na društvenim dijalozima koje je tokom 2023. godine organizovalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.⁶ Suštinski, kontraargumenti se tiču pseudonaučnih tvrdnji Odbora za standardizaciju srpskog jezika, promovisanja govora mržnje i rodnih stereotipa, ali Zaštitnik građana ne uzima u obzir argumente druge strane, čime toleriše zloupotrebu autoriteta naučno-obrazovnih institucija i odobrava govor mržnje i rodne stereotipe.

- Obrazloženje predloga za ocenu ustavnosti Zakona o rodnoj ravnopravnosti **u suprotnosti je sa stavovima objavljenim na sajtu Zaštitnika građana**, na kome se promoviše rodna ravnopravnost, koristi rodno senzitivni jezik, a dostupno je i Uputstvo za upotrebu standardizovanog i nediskriminatornog govora i ponašanja.⁷ U ovom uputstvu je jasno navedeno da je rodno diferenciran jezik – jezik rodne ravnopravnosti, da je **neprihvatljiva jezička nevidljivost žena**, te da je korišćenje rodno senzitivnog/diferenciranog jezika od suštinskog značaja i predstavlja važan korak u postizanju rodne ravnopravnosti, ako znamo da je jezik ogledalo društva i reflektuje sve društvene, zakonske i političke promene i odnose koji vladaju u društvu.
- Obrazloženje predloga za ocenu ustavnosti Zakona o rodnoj ravnopravnosti u suprotnosti je sa stavovima Zaštitnika građana **izraženim u mišljenju na Nacrt Zakona o rodnoj ravnopravnosti, dostavljenom** Ministarstvu za ljudska i manjinska prava 14. aprila 2021. godine, u kome Zaštitnik građana **pohvaljuje značajna, kvalitetna, potrebna i inovativna rešenja**, bez bilo kakvog komentara na odredbe o rodno osetljivom jeziku.

2. Zaštitnik građana Zoran Pašalić, u svojim javnim nastupima, pokazao je veliko nerazumevanje fenomena rodno zasnovanog nasilja prema ženama, a posebno femicida, najekstremnije manifestacije nasilja prema ženama. Iako je sasvim nesporno i opšteprihvaćeno da se strukturalni uzroci rodno zasnovanih ubistava žena, za koje se u međunarodnim dokumentima koristi izraz „femicid“, nalaze u kulturi kojom dominira diskriminacija žena i patrijarhalna matrica moći i dominacije muškaraca nad

---

⁶ Podsećamo da je 21.5.2021. godine grupa naučnica objavila tekst upozoravajući javnost na nenaučne tvrdnje *Odbora za standardizaciju srpskog jezika*. Videti: M. Bašaragin, V. Bošković Marković, S. Savić, M. Stevanović i S. Tomić, „Preporuke Odbora nisu naučno zasnovane“, *Danas* 21.05.2021. <https://www.danas.rs/drustvo/vladavina-prava/preporuke-odbora-nisu-naucno-zasnovane/> Snimci svih izlaganja na društvenim dijalozima održanim u Beogradu, Novom Pazaru i Novom Sadu tokom 2023. dostupni su na sajtu ministarstva. Na zahtev, možemo dostaviti bibliografiju relevantnih naučnih radova i medijskih tekstova o ovoj temi, posebno onih objavljenih u periodu 2021–2024.

⁷ Dostupno na <https://rodnaravnopravnost.ombudsman.org.rs/>

ženama,⁸ što bi zaštitnik građana svakako morao da zna, on u svojim javnim nastupima negira femicid i nestručno objašnjava njegove uzroke. Navodimo neke od njegovih izjava:

- Povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja prema ženama, Zoran Pašalić je javno izjavio: „*Ne da koristimo izraz da muškarci ubijaju žene zato što su žene. Ne ubijaju ih zato. Nasilje se ne vrši zato. Nego zbog poremećenih partnerskih, supružničkih ili bilo kojih drugih odnosa, kao što su mnogi odnosi u društvu između ljudi koji su upućeni jedni na druge da li po osnovu afiniteta ili osnovu obaveze poremećeni*“.⁹
- U obraćanju javnosti putem medija Zaštitnik građana je izjavio da postoje četiri glavna motiva za ubistvo žene: „bes kroz dugoročno nasilje i loše odnose i svađe koje primećuju čak i komšije, službe za socijalni rad i policija; mogućnost da supruga ili partnerka napuste zajednicu; ljubomora, često potpuno iracionalna i četvrti je sklonost ubice ka samoubistvu“, pri čemu navodi i „ekonomsku pozadinu problema.“¹⁰ Ove izjave jasno svedoče da zaštitnik potpuno zanemaruje strukturalne uzroke i rodnu komponentu nasilja prema ženama i femicida, što doprinosi smanjenju poverenja građana i građanki u instituciju, ali pre svega ugrožava žene koje su u situaciji nasilja, sužavajući polje zaštite i podrške koja im je dostupna.
- Iako u svojim izveštajima Zaštitnik građana koristi termin femicid,¹¹ ženskim nevladinim organizacijama ne dostavlja informacije o postupcima koji su pokrenuti u ovim slučajevima, već u odgovoru navodi da „nije zabeležen nijedan slučaj femicida jer je femicid reč koja opisuje čin ubijanja žena [...] kod kojih je glavni motiv mržnja prema ženama.“¹²

3. U svom delovanju Zoran Pašalić grubo krši zakletvu datu pred Narodnom skupštinom,¹³ dužnost zaštitnika građana ne obavlja odgovorno i nepristrasno, selektivno štiti ljudska i manjinska prava i urušava ljudska i ženska prava, kao i integritet institucije Zaštitnika građana.

Imajući sve navedeno u vidu, smatramo da su se stekli uslovi iz čl. 14. st. 3. tač. 1. Zakona o Zaštitniku građana, te upućujemo inicijativu Odboru za ustavna pitanja da predloži razrešenje Zorana Pašalića zbog nestručnog i nesavesnog obavljanja funkcije Zaštitnika građana.

⁸ Opšti protokol o postupanju i multisektorskoj saradnji u situacijama rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici usvojen 29. marta 2024. godine Zaključkom Vlade Republike Srbije

⁹ Dostupno na <https://www.insajder.net teme/apsurdna-izjava-ombudsmana-femicid-pogresan-termin-video>

¹⁰ Dostupno na <https://www.rts.rs/vesti/drustvo/5433265/zoran-pasalic-zastitnik-gradjana.html>

¹¹ Na primer u Redovnom godišnjem izveštaju Zaštitnika građana za 2022. godinu, strana 45. i Redovnom godišnjem izveštaju Zaštitnika građana za 2023. godinu, strana 42.

¹² Iz odgovora Zaštitnika građana broj 3611-261/24 od 10.05.2024. godine povodom zahteva za pristup informacijama od javnog značaja koji je uputilo udruženje građanki FemPlatz

¹³ Zakletva glasi: „Zaklinjem se da ću svoju dužnost obavljati odgovorno, nepristrasno i nezavisno, u skladu sa Ustavom i zakonom i da ću savesno raditi na zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih prava i sloboda.“

FemPlatz
UDRUŽENJE GRAĐANKI

INICIJATIVU POTPISUJU:

1. FemPlatz
2. A 11 - Inicijativa za ekonomska i socijalna prava
3. Akademija ženskog liderstva
4. Beogradski centar za ljudska prava
5. Centar modernih veština
6. Centar za devojke
7. Centar za dostojanstven rad
8. Centar za podršku ženama
9. Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom
10. Fondacija BFPE za odgovorno društvo
11. Forum žena Prijepolja
12. Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S
13. Iz kruga Vojvodina
14. Ženska platforma za razvoj Srbije
15. Ženske studije i istraživanja Subotica
16. Ženski istraživački centar za edukaciju i komunikaciju
17. Dr Svetlana Tomić
18. Dr Zorana Antonijević
19. Prof. dr Dragica Vujadinović
20. Mr Maja Sedlarević
21. Olivera Ilkić
22. Danica Todorov
23. Radmila Gujaničić
24. Sarita Bradaš